

Korinti a zengât ekap zagâtñâ Paulonâ kulemgum zingip.

Mâsop sot sâtâre den.

¹ Anutugât sâtkât Yesu Kristogât Aposolo orâwan, nâ Paulo sot bukuziñ Timoteo, net Korinti kamânân Anutugât kâmut sot Grik hânân Kembugât siñgi a ândie, zengât ekap zi kulemgum zinget.

² Anutu Ibâniñâ sot Kembu Yesu Kristo, zekâren gâbâ tânzângoziñgoziñ sot um lumbe zengâren zimbap.

³ Kembuniñâ Yesu Kristo, zâkkât Ibâñâ Anutu sâm âlip kwâkñangânat. Zâk tânzângoziñgoziñ sot um diim giginâ mariñâ ândiap. Sâknam umbâlâ upmen dâp mem sândukñan kwatningâmap.

⁴ Anutuñâ sândukñan kwatningâmap, zo yatik bukurâpniñâ sâknam ândine sândukñan kwatziñgânatkât opmap.

⁵ Kristo sot pâlâtân oindâ Kristo sâknam nângip, zo yatik sâknam kwâkñan ândimen. Oi nen zâk sot pâlâtân oindâ Anutuñâ mem sândukñan kwatningâmap.

⁶ Nengâren sâknam muyagemap, zo zengâren um sânduk sot kubikkubik muyagibapkât nengâren muyagiap. Um sândukñâ zo tânzângoi sâknam nengâren muyagemap, zo yatik zengâren muyagei kâtigem ândine umniñ sâduksâbap.

7 Nen zengât nângâm itâ sâmen, “Zen nen sot sâknam ândime, zo yatik nen sot um sânduk nângâbi.”

Kembuñâ Paulo sot bukurâpñâ mumuñan gâbâ mâkâziñgip.

8 Bukurâpnâ, nen Asia hânân sâknam nângâm ândim gawen. Zen zorat kwakpegât sa nângânek. Zoren kut ñai ñai yâmbâtñâ kwâkniñan zari ândiândiniñâ buñ upap nângâwen.

9 Nen mumuñanğât siñgi uen sâm nângâwen. Oi yen mân muyageip. Niiñ imbanñaniñanğât nângindâ yen oi Anutuñâ a mumuñan gâbâ mângiziñgâmap, zâk kânok nângâm pâlatân kwâkñanğânatkât zo yatâ muyageniñgip.

10 Oi zâk mumuñan gâbâ mâkâniñgipñâ yatik mâkâniñgâbap. Zâkkât itâ nângâmen, “Sâknam muyageniñgi mâkâniñgâbap.”

11 Korinti a zen ko ninâuñâ betniñan minetâ Anutuñâ mâkâniñgi zen sot a nâmbutñâ aksik patâ zorat zâkkâren sâiwap sâne âlip upap.

Paulo zâk um târârak ândeip.

12 Nen niinğât nângindâ âlip opmap, zo itâgât. Nen mân kâitzânğomen. Nen um salek ândeindâ umniñandâ hân a yenñâ, zengât nângânângâ mâtâp, zo mân nângâm ândiwen. Buñâ. Anutuñâ tânnânğoi âlipñâ ândiwen. Zo a torenñâ zengât mâteziñanâk buñâ, Korinti a zengâren yatik ândimñâ kâtiğiwen.

13-14 Yesu gâbap, narâk zoren zen nenğât op sâtâre upigât sot nenğoot yatik zengât op sâtâre utnatkât den zi kulemgum ziñgen. Oi

den kulemguen, zorêḡ yâmbâtḡa buḡâ. Aksik sâlâpkum nâḡgâbi. Nâ nâḡgan. Zen den zo aksik nâḡgâbi. Zo den muyap. Mârum torenḡâ âlip nâḡgâwe.

Pauloḡâ sarâ mân sâmâip.

¹⁵ Kândom nen buku op ândinat sâm nâḡgâm nâ zenḡâren gam umâlep kwatziḡgâbatkât sâwan.

¹⁶ Oi ga zingitḡâ Makedonia hânân âibatkat sâwan. Oi zoren ândim puriksâm Korinti a zenḡâren dum gam umâlep kwatziḡga ziḡâ sâḡgonnone Yudaia hânân âibatkat nâḡgâwan.

¹⁷ Korinti a zenḡâren ḡâbat sâmḡâ mân ḡâwan. Zorat nâḡât dap nâḡge? Nâ um zagât op den yatâ sâwan? Nâ um kâtik a yatâ op um zagât opḡâ zenḡâren ḡâbat sâmḡâ birâm mân ḡâwan? Nâ yatâ buḡâ. Nâ mem birâbirâ mân opman.

¹⁸ Ibâniḡ Anutu, zâkḡâ sâi kâtikâtiḡiḡ ândiapkât den sâindâ dap op bon buḡ upap?

¹⁹ Anutugât nanḡâ Yesu Kristo, zâkkât den siḡi nâ sot Siliwano sot Timoteo, niḡâ dâzâḡgowen. Zo bonḡâ sot nâmbutḡâ yenḡâ mân oip. Buḡâ. Yesugât den bonḡigâk. Yesuḡâ den sâi kâtiḡemap.

²⁰ Anutuḡâ den sâm kâtiḡeip, zorat bonḡâ Yesugâren ziap. Zorat op Yesugât perâkḡak sâm Anutu sâm âlip kwâkḡanḡâmen.

²¹ Anutuḡâ sâi nen sot zen ârândânḡ Yesu sot pâlatânḡ op kâtiḡimen. Anutu zâk zikḡak ḡâsum sâlâpnâḡgoip.

²² Oi zâkḡak târotâronḡḡâ undip Kaapumḡâ umniḡan pâip. Oi Kaapumḡâ umniḡan ândim Kembuḡâ tânnâḡgobapkât den umniḡan sâm muyagemap.

²³ Zengâren gâbat sârnjâ mân gâwan, zorat sa nângânek. Nâ Korinti kamânân ga den nep zingâm umbâlâ kwatziŋgâbatkât mân gâwan. Den zo Anutuŋâ nâŋgi perâkŋak san.

²⁴ Niŋâ zengât a kutâ utnatkât mân sâmen. Zengâren umâlep muyagibapkât berân mianŋâm nep tuumen. Zen nângâm pâlatânân kâtigem kinze, zo nângan.

2

Pauloŋâ Korinti kamânân mân âbureip, zorat den.

¹ Umnandâ itâ nângâwan, “Zen umbâlâ upegât zengâren dum zagâtŋâ mân gâbat.”

² Nâ itâ nângâwan, “Nâŋâ den sa umbâlâ utne waniŋ ziŋ umâlep kwatnibi?”

³ Nâ zengâren ga umâlep kwatnibigât otnigip. Ka zengâren ga umbâlâ kwatnibegât um girem den kulemgum kwatziŋgâwan. Umnandâ itâ nângâwan, “Umnan sâtâre muyagei zengâren zo yatik sâtâre muyagibap.”

⁴ Ka umnâ bâliŋ oi isemŋâ ekap zo kulemgum ziŋgâwan. Sâknam sot umbâlâ kwatziŋgâbatkât buŋâ. Umnâ zengâren kinmap, zorat topŋâ tirâpzângobatkât orâwan.

A nâiŋâ bâliŋ oip, zorat den.

⁵ A nâi bâliŋ op umbâlâ muyageip, zorat ninâ umbâlâ orâwangât mân san. Korinti a nâmbutŋâ zen umbâlâ muyagiwe. Oi umbâlâ zo pisuk kwâkziŋan zariŋ.

⁶ A donjbeŋâ a zo kubikŋaŋgâwe, zorat nâŋga âkap.

⁷ A zo umbâlâ ândim tâmbetagobapkât tosanâ birâm um diim gibapkât den dukubi.

⁸ Buku okņanğâbigât san.

⁹ Nâ mâsikâm topziņ ikpatkât ekap kulemgum ziņğâwan. Zen dinnâ lubi mo mân lubi sâm kulemgum ziņğâwan.

¹⁰ Itâ sa nânğânek. A ņâi zâk nâğâren bâliņ mân oip. Nâ dap dabân yatâ tosanâ birâbat? Zâk tosanâ buņâ. Ka zen a ņâigât tosa birâne nânğoot yatigâk birâbat. Zen âlip upigât nâ Yesugât nep a op Kristogât mâtenņan tosa zo biran.

¹¹ Satanņâ kâitnâņgom tâmbetnâņgobapkât yatâ upmen. Zâkkât orot mâmenâ, zorat mân kwakmen. Âlip nângen.

Sinji âlip, zo wârân âlipņâ yatâ.

¹² Nâ Taroa kamânân gam Kristogât sinji âlip sâbatkât umnâ bâbalaņ oip. Kembuņâ nep zo muyagem niņi, zo tubat sâm kubikaņğâwan.

¹³ Ka bukunâ Tito zâk Korinti a zeņğâren gâbâ mân kek âbureipkât umnâ âbamğwâbam oi uņgeuņge orâwan. Yatâ op a zâmbamņâ Makedonia hânân âiwan.

¹⁴ Opoņ, Kristo sot pâlâtân op kâtigem ândim Yesugât sinji âlip, zo a dâzâņgom naņğindâ a doņbep nânğâne zâkkât itomņandâ a hânņâ hânņâ zeņğâren laņ kârâm âimap. Zorat sâtâre patâ Kembugâren okņanğânat.

¹⁵ Nen Kristogât itomņâ âlip yatâ upmen. Anutuņâ zo nânğâmap. Oi a Kembugât sinji ândie sot a simğât sinji ândie, zen ârândân nânğâbi.

¹⁶ Simğât sinji, zen sinji âlip zo kândâtkom itom zo nânğâne mumuņanğât kârokņâ yatâ oi birâme.

Oi a ândiândiņangât sinġi, zen itomņâ âlipņâ zo nâņgâne ândiândigât wârân yatâ oi ândime.

Yesugât sinġi sâsâņâ, zo nep zâizâiņ sot nep yâmbâtņâ. Nen niij imbaņan nep zo tuugindâ yâmbâtņâ upap. Ka Kembugât Kaapumņâ betniņan mei nep zo tuugindâ bâbâlaņ upap.

¹⁷ Nen a nâmbutņâ ziņâ upme, yatâ mân upmen. A donbepņâ zen aņġâġwanġâ a yatâ op kât minam Anutugât den sâme. Nen ko um târârak ândim Anutugât sâtkât Anutu mâtenan Kristogât den sinġi târârak sâmen.

3

Korinti a zen ekap Paulonġâ kulengoip, zo yatâ.

¹ Zen neņġât dap nâņge. Zen neņġât dum zagâtņâ itâ se? “Zâizâiņ op den se.” A nâmbutņâ upme, zo yatâ op zeņġâren gam topniņangât ekap tirâpziņgonatkât se? Mo zen topniņangât ekap kulemgune ņâi pindânatkât se?

² Yatâ mân utnat. Topniņangât ekap, zo zen. Niņâ Korinti zeņġâren nep tuugindâ bonņâ âsagei a zen ek nâņgâme. Nep zorat bonņâ topniņ muyagemap. Den Korinti a zeņġât umziņan kulemguwen, zo a aksik ziņ ek sâlâpkum nâņgâme.

³ Nen umniņandâ saaziņġâm zeņġâren nep tuugindâ Kristogât ekap yatâ urâwe. Topņâ muyap ziap. Ekap zo simbupņâ mân kulemguwen. Zo Anutu ândiândi mariņâ, zâkkât Kaapumņâ kulengoip. Kârân mân kulengoip. A umņan kulengoip.

4 Kristogât op Anutu nângâm pâlâtân kwâkñangâm zengât yatâ nângâmen.

5 Singi âlip nep, zo zâizâin. Niinjak nep itâ zo mân tuubem yatâ. Zorat niinjak itâ mân sânat, “Niin imbanâyân tuugen.” Buñâ. Anutuñâ tânnângoï tuumen.

6 Kembangât nep a ândimen, zo itâgât. Anutuñâ târotâro unakñangât nep a mem kubikniñgip. Târotâro unakñâ, zo sâñginâ simbupñâ kulengoip, zo yatâ buñâ, Kaapungât nep. Guru-min den Mosenâ mâruman kulengoip, zorân nângomap. Ka Kaapumñâ ândiândi muyagem niñgâmap.

7 Târotâro sâñginâ, zo kârân kulengoip. Zo âsakñoot muyagei Mosenâ meip. Zorat Mose si sângânñâ âsakñoot oi Isirae a, zinâ dap op ek nanğabe? Oi âsakñâ zo zinziñ kâtik buñâ.

8 Târotâro unakñangât âsakñâ zorân sâñginâ wâlap. Târotâro unakñâ zorat mariñâ Tirik Kaapum.

9 Târotâro sâñginandâ tosaniñ sapsuñap, zo âsakñâ giginâ. Ka târotâro unakñâ, zorânñâ târârakñâ muyageniñgâmap. Oi zorat âsakñandâ walâm ba zariap.

10 Târotâro sâñginangât âsakñâ zo âsagei unakñangât âsakñandâ âsagem kwâtepkoi buñ uap.

11 Zinziñ kâtik buñ, zo mârûm âsakñoot âsageip. Oi zinziñ kâtikñâ, zorat âsakñandâ walâmñâ patâ uap.

Um ekapniñ zo Kembuñâ olañmap.

¹² Târotâro unaknangât âsaknâ zo zinzin kâtik zem zâimâmbap sâ m um bâbâlan op sinji âlip kenngât bunj sâmen.

¹³ Mose yatâ mân upmen. Mosenâ târotâro sânjinangât den zo Kembugâren gâbâ memnâ Sinai bâknan gâbâ gem a zinâ âsaknâ zinzin kâtik bunj, zo mân ikpigât si sânngân kwâtepkoi.

¹⁴ Isirae a zen um kâtik urâwegât târotâro sânjinâ ekapnoot sâlâpkum topnâ mân nânngâm ândim gawe. Oi ekap zo um kâtik zenngât umzinan tok ziap. Kristo kânoknâ ekap zo olanbap. Kristonâ ekap zo olanj nânngânngâzin pâronsâi Kembugât den zorat topnâ âlip nânngâbi.

¹⁵ Perâknak, Isirae a zen um kâtik op mâruman gâbâ Mosegât den sâlâpkum gawe. Oi umzinan ekapnoot ziap.

¹⁶ Kembugât ekabân Mosenâ oip, zorat den nâi itâ ziap,

“Kembu mâte oknangâbâ sâ m si sânngânjâ kwâtepkoi, zo mem pam Kembu mâte oknangâmâip.”

Zorat itâ nânngâmen. A nâi Kembugâren mâte oi Kembunâ a zorat um nânngânngânjâ mâtâp mimbap.

¹⁷ Kembu san, zo Kaapumgât op san. Oi Kembugât Kaapum a nâigâren tâi dumun bunj ândibap.

¹⁸ Oi Kembugât sinji a, nen aksik si sânngâninj ekap bunj ziapkât Kembugât âsaknâ ek nânngâmen. Kembugât holi tobat yatâ utnatkât kubikningâm ândiap. Kubikningâm âsaknâ ka âsaknâ ningâm zâibap. Kembunâ nep zo

neŋgâren tuumap. Oi Kembu san, zo Kaapumgât op san.

4

Sinji âlip zo ekapŋâ buŋ.

¹ Kembu zâk tânnângom Kristo âsakŋaŋgât den sinji âlip zo sânatkât sâm niŋgip. Nep yatâ zo sâm niŋgipkât umniŋandâ mân lorimen.

² Kut ŋâi ŋâi aŋunŋoot, mân orotŋâ, zo kândâtkumen. Den sarâ mân sâmen. Anutugât den mân gulipkumen. Buŋâ. Nen Anutugât mâteŋan den bonŋâ sâmen. Nen yatâ oindâ a nâmbutŋâ ziŋâ topniŋâ ek nâŋgâme.

³ Den sinji sâmen, zo ekapŋoot uap oi ko tâmbetagoagoŋaŋgât sinji zeŋgât umziŋan ekapŋoot opmap.

⁴ A nâŋgâm pâlatâŋziŋ buŋâ zen hân zirat a kutâ, Sataŋŋâ umziŋ dooŋgoi dap yatâ Kristo âsakŋaŋgât den sinji âlip zo nâŋgâbe. Nen itâ nâŋgâmen. Kristo zâk Anutugât holi tobat yatâ ândiap.

⁵ Den dâzâŋgomen, zo niŋ sinji buŋâ. Yesu Kristo zâk Kembuniŋâ ândiap sâmen. Oi nen Yesugât opŋâ zeŋgât kore mâman a op ândien. Nen zo yatâ dâzâŋgomen.

⁶ Mârumŋan hân ŋâtâtik zei Anutuŋâ sâi âsakŋandâ âsageip. Oi yatigâk umniŋan âsakŋâ pâip. Oi Kristogât si sâŋgânŋan Anutugât âsakŋâ zei ikmen.

Paulo zâk mâsimâsikâyân mân loreip.

⁷ Imbanâ zi niinan bun, Anutugâren ziap. Zorat topnâ âsagibapkât umgât gom sambe âsaknânjoot zo âmanj hânjâ tuutuun nenjâren pâip.

⁸ Oi nen sâknam top top kwâknan ândim mân lorimen. Gin mandu yatâ ândim mân nângâm kwâkâ upmen.

⁹ Nen itâ nângâmen, “A zen nângom sâknam niingâne Anutuñâ mân birâniñgap. A zinj nângom mem nâi nâi otniñgâne mân mumen.”

¹⁰ Yatâ opnâ sâkniñan Yesugât mumuñâ, zo yatâ muyagei ândimen. Oi Yesugât ândiândiñ, zo yatik sâkniñan muyagibapkât zo yatâ âsagiap.

¹¹ Nen gwâlâ ândeindâ Yesugât opnâ a zinj gwâlâ nângom hannâñgonam sâme. Yesu ândiândiñangât imbanjâ zo sâkniñan muyagibapkât yatâ otniñgâme.

¹² Oi itâ ziap. Korinti a zenjâren Yesu ândiândiñangât imbanjandâ nep tuugi bonjâ âsagibapkât nen mumuñangât sinji yatâ op ândim nep tuum ândimen.

Paulo zâk Kembu sot pâlatân op nepkât âkon mân oip.

¹³ Nen sinji âlipkât nep tuum sâknam nângâm sândâdenj kârâm tuum ândimen. Kembugât ek-abân den kulem nâi itâ ziap,

“Nâ Kembu nângâm pâlatân kwâkñangâm den sâman.”

Oi nen den kulem zorat dâp Kaapumñâ aleniñgi Kembu nângâm pâlatân kwâkñangâm den sâmen.

¹⁴ Nen itâ nângâm kwâtâtimen. Kembuñâ Yesu mângēip, zâk zo yatik Yesu sot mânginingâm Korinti a zen sot ârândân zikñâ kinj topñan nâmbari ândinat.

¹⁵ Nen zo zengât sâm nep yatâ upmen. Kembugât den lañ kârâm ari a donbepñâ nângâm Anutu sâtâre okñangâne zorâñâ târokwâi târokwâi zem zâibap. Yatâ utne Anutugât kutsinginandâ patâ op sambâlem lañ kârâbap.

Hânân sâknam, zorâñ giginâ.

¹⁶ Hânân sâknam kwâkñan ândim umniñ mân lorimen. Buñâ. Nen itâ nângâmen. Nen hânân zi ândim imbanâniñ diim gei sâkniñ loremap. Umniñ ko Kembuñâ sirâmñâ sirâmñâ tângui kâwalinjoot kinmap. Kubigi unakñâ opmap.

¹⁷ Hânân sâknamniñâ zo narâk kârep buñâ. Sâknam zo kubikniñgi bet hâuñâ âlipñâ, yâmbâtñâ sot zinziñ kâtikñâ, âsakñoot, zo zemniñgâbap.

¹⁸ Kut ñâi ñâi muyap, zoren umniñâ mân pâmen. Kut ñâi ñâi tik ziap, zoren umniñâ pâindâ muyageniñgâbap. Kut ñâi ñâi ikmen, zen zinziñ kâtik buñâ. Kut ñâi ñâi mân igikñâ, zorâñ zinziñ kâtikñâ uap.

5

Silepniñ kândañâ Kembuñâ mirâ kâtikñâ muyagem niñgâbap.

¹ Nen itâ nângâmen. Nen hân sâkniñ mem ândimen, zi silep yatâ dâñduñsâi birânat. Oi Anutuñâ mirâ kâtikñâ sumbemân muyagem

ningâbap. Mirâ zo betnâ mân tuutuunâ. Zinzin kâtik nâi zo muyagem kinzap.

² Oi nen sumbemân mirâ zo minatkât âknâle opnâ zorat nângânângâyâk ândien.

³ Um dâpniņngât sâk pâkenâ buņ opapkât nângâmen. Sumbemân sâk uņaknâ minatkât nângâm ândimen.

⁴ Hân sâkniņoot ândim nângâm kwâkâ upmen. Hân sâkniņ zi buņ upapkât mân otniņgâmap. Buņâ. Sâk uņaknâ hâukwatnatkât otniņgâmap. Sâkniņ mumuņâ zi tâi ândiândigât sâk uņak hâukwâtnat sâmen.

⁵ Nen yatâ utnatkât Anutuņâ kubikniņgap. Zâk târotârogât undip Kaapumņâ niņgip.

Nen hânân kwande yatâ ândimen.

⁶ Nen zorat op nângâm ândimen. Oi itâ nângâmen. Nen hân sâkniņan zi ândim Kembu sot mân ândimen.

⁷ Narâk ziren umņâ nângâm pâlatâņ kwap ândimen. Bonņâ mân ek nângâmen.

⁸ Oi laņ nângâm bâbâlaņ kwap ândimen. Hân sâknâ hân kwande ândiândiņ, zo birâm Kembu sot ândiândiņ, zorat âknâlimen.

⁹ Hân kwande ândiândiņ mo zâk sot ândinat zo ko itâ nângâm ândimen. Kembuņâ niņgiri âlip upapkât târârak ândinat.

¹⁰ Itâ nângâmen, “Kembu Kristo zâk den sâm kwâkâkwâkâņ târarân tâi nen pisuk patâ mâteņan kirindâ hâuņngât den sâm mâkâniņgâbap. Âlipņâ mo bâliņâ zorat hâuņâ zikņik zikņik niņgâbap. Hân sâgân ândim kut nâi nâi upmen,

zorât dâp hâuñâ niñgâbap.” Zo yatâ nângâm orot mâmenij kubikñâ târârak ândinat.

¹¹ Oi Kembugât keñgât op ândeindâ a orot mâmeziñ kubik Kembu sot buku upigât dâzângomen.

Anutuñâ umniñâ ek topniñ nângâmap. Oi Korinti a zen yatik umziñandâ topniñ nângâbigât otningap.

¹² Nen itâ mân nângâmen. Nen niñ kutniñâ mem zaatnat. Oi ziñâ nângâniñgâne a âlip upap. Yatâ buñâ. A dinnâ mân lum zâizâiñ upme, zengât mâteziñan Korinti a, zen neñgât siñgi sâm añun mân upigât den zi sâm kulemgum ziñgen. Zâizâiñ a yatâ zorâñ a topziñ mân nângâm sâtnak sâm. Zen neñgât dum zagâtñâ itâ se? “Sâk mâtâmâtâse den sâm.” Zen ko topniñ âlip nâñge.

¹³ A ziñ topniñ mân nângâm niñgiri um gulip op ândimen yatâ oi ko Anutu nepñangât op um gulip upmen. Mo a ziñ neñgât nângâne umniñ târârak ziap yatâ oi zengât op upmen.

¹⁴ Nen itâ nângâmen. Kânokñâ aksik neñgât hâuñiñâ moip. Zo nângâmñâ itâ nângâm kwâtâtimen. Kristo umñandâ donbep gâsanângom âdeipñak ândiap. Oi zo yatâ nângâmñâ dabân yatâ kwâimbâñangâm kândâtkunat? Zo yatâ utnatkât dâp buñâ. Kristo, zâk neñgât hâuñiñ moipkât nen aksik muwen yatâ uap.

¹⁵ Aksik neñgât hâuñiñ moip, zorat topñâ itâ. Ândiândi ândinat, zo niñangât opñâ buñâ. Hâuñiñâ momñâ zaarip, zâkkât op ândinat.

¹⁶ Zorat narâk ziren a laŋ mân zingitnâ umnâ birâzingâzingân, zo mân utnat. Mârum Kristo zâkkât sâk tobat eknâ topnâ mân nângâm sâtnak sâwen. Narâk ziren ko yatâ mân utnat. A nâigât topnâ mân nângâm nâ sâtnak mân sânat.

¹⁷ Nen itâ nângen. A nâi Kristo sot pâlâtân opmap, zâk a uŋaknâ opmap. Kut nâi nâi sânginâ zo buŋ oi Anutuŋâ uŋaknâ muyageip.

¹⁸ Kut nâi zo Anutuŋâ sâi muyageip. Zâknâ sâi Kristonâ diiningi nen Anutu sot buku urâwen. Oi nen nep tuugindâ a nâmbutnâ zen Anutu sot buku upigât nep zo sâm niŋgip.

¹⁹ Nep zorat diŋâ dâzângomen, zo itâ. Anutuŋâ Kristo sot ândimnâ a zâk sot buku utnatkât mâtâp muyageip. Oi tosanin birip. A zen Anutu sot buku upigât dâzângom ândinatkat nep diŋ zo sâm niŋgip.

²⁰ Zorat nen Kristogât den sâsân a op Anutugâren gâbâ den mem a itâ dâzângomen, “Zen Kristogât opnâ Anutu sot buku upi.”

²¹ Neŋgât opnâ Anutuŋâ sâi Kristonâ bâliŋâniŋ mem tosanjoot oip. Itârân nen zâk sot pâlâtân opnâ Anutu târârak ândimap, zo yatâ utnatkât yatâ oip.

6

Paulo zâk Anutugât a ândim nepnâ tuugi bon âsageip.

¹ Nen Anutugât berân mâme a ândimnâ itâ dâzângomen. Anutugâren gâbâ tânzângoŋgoŋgoŋ zo zeŋgâren bon buŋ opapkât umziŋ galem oraŋgâm ândibi.

2 Anutuᅇā itā sâi Kembangât ekabân kulemguwe,

“Narâk parâwan, zoren nâᅇgâgiwan. Bâliᅇan gâbâ mâkâziᅇgâziᅇgâᅇ narâkᅇan bekan mewan.”

Nâᅇgânek. Narâk pâip zo zi sot bâliᅇan gâbâ mâkâziᅇgâziᅇgâᅇ narâkᅇâ zi.

3 A ziᅇ nen sot nepniᅇ sâm bâliᅇ kwatniᅇgâbegât Kembangât mâtâbân bagibegât pâke mân pamen. A pisuk ziᅇâ Kembangât siᅇgi upigât otniᅇgâmap.

4 Nen Anutugât kore a ândimen. Zorat topᅇâ muyagibapkât itâ upmen. Sâknam kwâkᅇan ândim mân lorimen. Kiom minniᅇgâne sâsâlim ândimen.

5 Kâmbamᅇâ nâᅇgone sâsâlim ândimen. Tâk namin nâmbane tapmen. Kâsa osetziᅇan ândimen. Nepkât sâknam zo nâᅇgâm sâtkum ândimen. Um wâgân ândimen. Nalem buᅇ ândimen.

6 Tosa buᅇ ândimen. Nâᅇgânâᅇgâniᅇoot ândimen. Um sânduk ândimen. A buku otziᅇgâmen. Tirik Kaapum sot ândimen. A buku otziᅇgâziᅇgâᅇ bonᅇâ ândimen.

7 Den bonᅇâ sâmen. Anutugât imbaᅇan ândimen. Târârak ândiândiᅇaᅇgât kâlâu bongen mem yaᅇgâgen sâiwa mem kinmen.

8 Sâm âlip sot aᅇun oserân ândimen. A nâmbutᅇandâ neᅇgât nâᅇgâne sarâ opmap. Ka nen sarâ a buᅇâ. A bonᅇâ.

9 A ziᅇ neᅇgât nâᅇgâne gei kutsiᅇgâniᅇoot ândimen. Zen neᅇgât mumuᅇaᅇgât siᅇgi ândie

sâne nen gwâlâ ândimen. Ziņ nâņgone mân mumen.

¹⁰ Zen neņgât nâņgâne umbâlâ a opmap. Ka nen sâtâre a ândimen. Zen neņgât nâņgâne a kanpitâ opmap. Ka nen a nâmbutņâ kut ñâi ñâi betziņan mimen. Zen neņgât nâņgâne yenņâ opmap. Ka umgât gom sambe patâ zemniņgap.

Paulo zâk Korinti a zeņgât umņâ kirip.

¹¹ O Korinti a, umniņâ zeņgârâk kiri lâuniņ bâbâlaņ uap.

¹² Umniņandâ sipapzâņgowen. Zen ko umziņ dooņgune zeņgâren buku orotņâ zo bituktâ ziap.

¹³ Oi nâ nan bârarâpnâ itâ dâzâņgobâ. Zen umziņaņgât mâtâp mem pane patâ op zimbap.

Bâliņâ sot âlipņâ, zet buku buku mân upabot.

¹⁴ A um kâtik zen nakziņ lune mân betziņan mimbî. Târârak sot gâņgoņâ, zet dap op buku buku upabot? Mo âsakņâ sot ñâtâtik, zet dap op târotâro upabot?

¹⁵ Kristo sot Sataņ, zet dap op um kânok upabot? Yesugât kâmut sot um kâtik a, zen dap op um kânok upi?

¹⁶ Mo Anutugât namâ sot lopiogât namâ, zet dap op târoyagobabot? Nâņge. Anutugât ândiândiņaņgât namâ, zo nen. Kembugât siņgi a nen lopiio mâpâsime, zeņgâren mân târokwatziņgânat. Zorat Anutuņâ itâ sâi Kembugât ekabân kulemguwe,

“ Nâ osetziņan sot umziņan tâtat mâme upat. Oi nâ Anutuziņâ op ândia zen arâpnâ op ândibi.

17 Zorat um kâtik zen sot pâlâtâtj mân ândibi. Zen umziņ sumun opapkât galem oraņgâm upi. Yatâ utne nâ gâsuziņgâm galem otziņgâbat.

18 Oi nâ zeņgât ibâ ua zen nan bârarâpnâ op ândibi.’ Kembu, imbaņâ mariņandâ den yatâ sap.”

7

Paulo zâk Korinti a umziņ mân aņgân kârâbigât dâzâņgoip.

1 Bukurâpnâ, Anutuņâ yatâ sâm, sâm kâtigeipkât kut nâi nâiņâ umniņ sumunkomap, zo saņgon kubikņâ târârakkât mâtâbân ândinat. Oi Anutu hurat kwâkņaņgâm um salek ândinat.

2 Korinti a, zen umziņandâ mân aņgân kârâniņgâbi. Nen zeņgâren kut nâi nâi bâliņ, zo mân urâwen. Oi kut nâi nâiziņâ mân tâmbetkuwen. Oi kut nâi nâiziņâ mân kâmbu miwen.

3 Nâ den sâm bâliņ kwatziņgâm mân san. Nâ mârum itâ sâm dâzâņgowan. Umiņandâ kâpizâņgomen. Zen sot munat mo ândinatkât nâņgâmen.

4 Umnandâ itâ nâņgan. Zen âlipņâ upi. Nâ zeņgât op sâtâre den sâman. Nâ yatâ nâņgâm umnâ diim giap. Sâknam kwâkņan ândim sâtâre muyageman.

Paulo zâk Korinti zeņgât siņgi nâņgâm umņâ âlip oip.

5 Makedonia hânân gamņâ Korinti a zeņgât umniņ giremâk oi nâņgâm kwâkâm ândiwen. Oi dabân sâk sânduk ândibem? Zoren sâkniņaņgât

sinji kâmbam sot sâknam. Umniñangât kenngât. Kut ñai yatâ zo muyageniñgâwe.

⁶ Ka mandu betziñan memap, Anutu, zâknâ Tito sângongoi Korinti a zengâren gâbâ âburem gâi umniñ diim geip.

⁷ Oi âbureip, zorarâk buñâ. Ziñâ umâlip den dukuwe, zo mem gâi nângâm zâk sot umniñâ âlip oip. Zen nâgât den nângâm a bâliñâ oip, zorat umbâlâ op ândiwe sot nâgât opñâ nepziñ tângune zaatmap. Zorat sinji dâtnogi nângâm umâlep patâ orâwan.

Korinti a ziñ umbâlâ mâik ñai nângâmñâ âlip urâwe.

⁸ Nâ mârûm ekap kulemgum zingâm umbâlâ muyageziñgâwan, zorat umnâ mân bâliap. (Ekap kulemguwan, zorat perâknok umbâlâ nângâwan.) Zi ko nângan. Narâk pânkânok umbâlâ muyageziñgâwan.

⁹ Umâlip nângan, zo umbâlâ urâwe, zorat buñâ. Zen umbâlâ op umziñ melânâwe, zorat umnâ âlip uap. Zen umbâlâ bâbâlan nângâmñâ umziñ kubikanji âlip upigât Anutuñâ nângâziñgi âlip oip. Dinniñandâ zengâren âi mân bâliñ oip.

¹⁰ Wangât, umbâlâ bâbâlan zorân agât umziñ melâni anâ âlip upme, zorat. Umbâlâ yatâ zo muyagibapñâ bet nângi mân bâliñ upap. Umbâlâ bâliñâ ko zorânâ um kâtik a muyageziñgi tâmbetagobi.

¹¹ Nângânek. Umbâlâ nângâwe, zorân zengâren bonñâ muyageip. Umziñ bâliñ oi um kârâp muyagiwe. Zorat topñâ itâ. Top lâku sot tosa hâuñangât kenngât opñâ kubikanñgâwe.

Nen zengât nângindâ âlip upapkât a zo kubiknangâwe. Kut nâi zo yatâ muyageip, zo bâlinâ kwâimbâkwâimbân zo zengâren mân ziap, zorat topnâ muyageip.

¹² Mârum ekap kulemgum zingâwan, zo a bâlinâ oip, zâkkât bunâ. Mo bâlinâ oknangâwe, zâkkât op bunâ. Den dâzângoindâ Anutu mâtenan sât luluzingât topnâ muyagibapkât ekap zo kulemgum zingâwan.

¹³ Oi zen yatâ op umniņ diim giwe.

Korinti a ambân zinj Tito umâlep kwâknangâwe.

Oi umniņ sânduksâip, zorik bunâ. Zen Tito umâlep kwâknangâne âburei nen donbepnâ nângâm sâtâre urâwen. Zen yatâ opnâ Tito umnâ diim giwe.

¹⁴ Nâ mâruman sâm bâbâlanj kwatzingâm Tito itâ sâm dukuwan. Oi den zo bon bunj mân oip. Zengât op den sâwen, zo bonnâ op nangip. Zo yatik Tito zengât sâm âlip den dukuwan, zo bonnâ oip.

¹⁵ Tito zâk zengâren gâi sâk kâik urâwe. Yatâ opnâ hurat kwâknangâm sâtnâ lum buku oknangâwe. Zâk zorat nângâm umnandâ zengârenâk kinmap.

¹⁶ Nâ ko zengât opnâ um girem mân op ândibat, zorat umnâ âlip uap.

8

Makedonia hânân Yesugât kâmut zinj kât min-duwe.

¹ Bukurâpnâ, Makedonia hânân kâmutnâ kâmutnâ Anutuñâ tânzângoï bukuziñ betziñan miwe, zorat siñgi dâzâñgonâ.

² Zen sâknam sot mâsimâsikâyân ândim sâtâre op ândiwe. Kut nâi nâi doñbep mân ândim kanpitâ ândimñâ lañ bukurâpziñ betziñan minam kât doñbep minduwe.

³ Nâ zengât nâñgan. Zen tâtziñgip dâp parâwe. Zen ziiñik um bâbâlañâk urâwe.

⁴ Niñâ mân sâindâ ziiñak Yesugât kâmut Yudaia hânân ândie, zen betziñan mimbigât sâm kâtigem dâtnowe.

⁵ Oi kut nâi nâi bâbâlañ upi sâindâ zen walâm uñânâk itâ urâwe. Kândom umziñâ Kembugâren pane kiri nen aksik Anutugât opñâ umziñâ nenğâren pane kirip.

Yerusalem kamânân umâlep muyageziñgâwe.

⁶ Yatâ utnetâ Titoñâ Korinti a zengâren ga kât mindumindu nep tuum toren birip, zo tuum nañgâbapkât sâm pindien.

⁷ Oi nângâm pâlâtân sot siñgi âlip den sâsâñ sot den top nângânângân sot nepkât kâtigime sot buku otniñgâme. Kut nâi nâi zorat bonñâ muyagiwegât yatik bukurâpziñ kamân nâin ândie, zengât siñgi kât mindunam um bâbâlañ op tuubi.

⁸ Den mâtâpñâ mân ziñgan. Yesugât kâmut nâmbutñâ zen um bâbâlañ op kât minduwe. Korinti a zengâren buku orotñâ zo dap dap ziap, zorat topñâ âsagibapkât san.

⁹ Zen ko Kembuniñâ Yesu Kristo zâkkât topñâ nângâme. Zâk gom sambe mariñâ ândim nenğât

op zo birâm kanpitâ oip. Kanpitâ oip, zo nen gom sambe patâ utnatkât yatâ oip.

¹⁰ Oi zi ninâ den dâzângobâ. Zo lune âlip upap. Zen kendon ombenjan kât mindunam bâbâlan op topkwarâwe.

¹¹ Oi zi târokwap op nangâne bâbâlan urâwe, zorat bonnâ muyagibap. Kut nâi nâi zemzingap, zorat dâp pane muyagibap.

¹² Um bâbâlan op panetâ Anutuñâ zengât nângi âlip upap. Pambi zo itâ. Nâi zâk patâ tâkñangâbap, zâk zo yatik pâmbap. Mâik nâi tâkñangâbap, zâk zo yatik pâmbap. Zen yatâ upi zo ko Kembuñâ nângi âlip upap.

¹³ Zen kâtziñ aksik pam nangâbigât mân san. Zâk zenâk tânzângobigât mân san. Zâk zen mo ziiñâ ârândânjak gom sambe muyagibigât san.

¹⁴ Korinti zengât sikumñâ narâk ziren Yudaia zengât pu molei kut nâi nâi ârândânjak zimbapkât san. Oi narâk nâin Yudaia zengât gom sambenâ Korinti a betziñan mei yatigâk ârândânjak dâp kânok upi.

¹⁵ Zorat Kembangât ekabân den kulem nâi itâ ziap,

“Donbep patâ sânduwe, zorânjâ sambe mân muyagiwe. Bituk sânduwe, zorânj pu mân urâwe.”

Tito sot bukuzatñâ buku otziñgâbigât den.

¹⁶ Umnandâ Korinti a zengât gâsâzângomap, zo yatik Titonâ umñandâ gâsâzângomap. Anutuñâ sâi yatâ âsagiap. Zo yatâ Tito zâkkâren muyagiapkât sâtâre utnat.

17 Nen sâindâ nângip, zorik bunâ. Ziknak umņandâ bâbâlan oi zeņgâren gâbam sap.

18 Yesugât kâmurân gokņâ bukuniņâ nâi, zâk ârândâņ sâņgonzâkoindâ gabot. A zo Yesugât kâmutņâ kâmutņâ, zeņgâren siņgi âlip nep tu-umap. Zorat zâkkât nâņgâne âlip opmap. Zâk sot Tito ârândâņ sâņgonzâkoindâ gabot.

19 Yesugât a kâmutņâ kâmutņâ, ziņâ a zo betniņan mimbapkât gâsum sâlâpkuwe. A ziņ Anutu sâm âlip kwâkņanņâbigât Yesugât kâmut Yudaia hânân ândie, zen betziņan minam kât mindu-mindu nep zi tuum ândien. Umniņ zeņgâren kinzap, zorat nep zi tuumen.

20 Sâm gulip muyagebapkât kât patâ zo a mâteziņan dâņ galem upmen.

21 Nen yatâ oindâ Kembuņak niņgiri âlip up-apkât bunâ. A ziņ ârândâņ neņgât nâņgâne âlip upapkât sâmen.

22 Nen a zagât zet sot bukuniņâ nâi sâņgonzâņgoindâ ge. A zo narâk nâmbutņan mâsikâm egindâ kâtigeip. Narâk ziren zeņgât op nepņâ tuugi âlip op walâm kâtigiap.

23 Zen Titogât topņâ nâņge. Zâk betnan mei ârândâņ nep tuum kore otziņgâmet. Bukuzatniņâ zekât nâņgâme. Zet kâmut ziņâ sâņgonzâkowe. Zet nep tuugitâ Anutu sâm âlip kwâkņanņâme.

24 Nen Korinti a zen sâm bâbâlan kwatziņgâmen. Den zo bonņoot upapkât a zo ganetâ buku otziņgâne Yesugât kâmut kamân toren toren ândie, ziņ zo ek nâņgâbi.

9

Kât kânḡan pam bet kubikpigât dâzânḡoip.

¹ Kembangât sinḡi a Yudaia hânân ândie, zen buku otziḡâm kât ziḡgâbi, zorat âlip nânḡe. Zorat wangât op donḡbep kulemgum ziḡgâbat?

² Korinti kamânân gok sot Grik hânân gok Yesugât kâmut ândie, zen kendon ombenḡan bâbâlaḡ op kât mindunam urâwe. Zorat sinḡi Makedonia a dâzânḡua donḡbepḡâ zengât sinḡi nânḡâm umziḡ bâbâlaḡ oip.

³ Nâ Korinti a zen sâm bâbâlaḡ kwatziḡgâwan, zo yen opapkât bukurâpnâ sânḡonzânḡua Korinti a zengâren gane kât zo mindune âkâbap.

⁴ Ninak bet Makedonia a nâmbutḡâ zen sot ga kât pâpanḡanḡât kwakne dinnâ gigiḡâ oi nâ sot Korinti a ambân zen ârândânḡ aḡun upem.

⁵ Zorat a sânḡonzânḡua kândom op ge. Ga takâne umâlepkât kât pambigât dâtnowe, zo pane tâpap. Kât pâpan, zo a sâḡḡanḡât buḡâ. Kât zo umâlepkât Kembangât sinḡi sâm pambi.

Umâlebân kut ḡâi pâpan, zo Anutunḡâ nânḡi âlip opmap.

⁶ Den sumbuḡâ ḡâi sa nânḡânek. Nâi zâk nebân kut ḡâi ariḡḡâ bituk pâmbap, zâk zo yatik bâbâlaḡâk mem nimḡap. Oi ḡâi zâk nepḡan kut ḡâi yâmbât kârâm kâmitpap, zâk zo yatik yâmbâtḡik mem nimḡap.

⁷ Zorat itâ upi. Nâi zâk nânḡâbap dâp yatik kât pâmbap. A sâtkât mân pâmbap. Kât zo zikḡâ um bâbâlaḡanḡât op pâmbap. A yatâ zo zengât Anutunḡâ nânḡâziḡḡi âlip upap.

⁸ Anutu zâk imbanjâ marijândâ imbanjânjângât mäsop minziŋgi gom sambe muyageziŋgi ziiŋjâ mem nemjâ a ziŋgâziŋgânjângât op mân kwakpi.

⁹ Zorat Kembugât ekabân den kulem ŋâi itâ ziap,

“Anjâ sikumŋâ kâsâpkum a kanpitâ ziŋgâmap zâkkât orot mâmenjâ âlipŋâ zo âkââkânjâ buŋ zem zâibap.”

¹⁰ Anutuŋjâ ariknjâ muyagem ziŋgi kârâm kâmitme sot bonjâ muyagem ziŋgi nime. Ziŋjâ kârâm kâmitpigât ariknjâ muyagem ziŋgâm mäsop mei um bâbâlaŋ op a nâmbutŋjâ ziŋgâbigât gom sambe muyagem ziŋgâbap.

¹¹ Yatâ âsagei gom sambeziŋoot opŋjâ Kembugât siŋgi a Yudaia hânân ândie, zeŋgât siŋgi sâm kât nenjâren pane Yerusalem kamânân mem âinat. Zen yatâ utnetâ Kembugât kâmut Yudaia hânân ândie, ziŋ zorat Anutugâren sâiwap sâm mâpâsibi.

¹² Ziŋjâ Kembugât a kâmut yatâ otziŋgânetâ pu zo molibap, zorarâk buŋjâ. Zorânjâ sâiwap sâm mâpâsibi, zorat gom sambe muyagei Anutugâren âi subap.

¹³ Zen Kristogât siŋgi âlip nâŋgâm lum ândim umâlepziŋangât op kât zo mindum panetâ Yerusalem kamânân Kembugât kâmut sot a nâmbutŋjâ Korinti a zen buku târotâro kânok op Anutu sâm âlip kwâkŋangâbi. Oi zeŋgât itâ sâbi, “Korinti a zen siŋgi âlip lunat sâwenjâ lum buku otniwe.”

¹⁴ Oi Korinti a zeŋgâren Anutu nepŋangât bonjâ donbep muyagiapkât umŋjâ sipapzâŋgom

zeṅgât op Anutugâren ninâu sâbi.

¹⁵ Opon, Anutujâ imbanjâ tânnânḡoip. Nen zorat nânḡindâ walâwalân uap. Nen waniṅṅaṅgât op yatâ otniṅap? Zorat mâpâsem sâiwap sâna.

10

Hângât kut ṅâi ṅâi, zorân nep bonjâ mân uap.

¹ Zi Paulo nânâ, Kristo um sândukṅâ op ândeip, yatik um sânduk sot um giginâ op itâ dâzâṅgua nânḡânek. Zeṅgâren gâbâ nâmbutṅandâ nâgât itâ sâme, “Pauloṅâ zi nen sot ândim lumbenâ den dâtnânḡoip. Ka kârebân âi tap keṅgât buṅ den kâtikṅâ kweraniṅ sâm kulemgum kwatniṅgâmap.”

² Zeṅgât sa nânḡânek. Bukurâp, zeṅgâren ga ândim den kâtik dâzâṅgom kubikziṅgâbatkât mân otnigap. Zeṅgâren gâbâ a nâmbutṅandâ nengât itâ sâme, “Paulo zâk hângât kut ṅâi ṅâi, zorat nânḡâm ândimap. Oi hângât imbânâ mem nep tuumap.” Nâgât yatâ sâme. A zo zen den kâtik dâzâṅgom kubikziṅgâbatkât umnâ bâbâlan uap.

³ Nen hânân ândiândiniṅ zo perâkṅak ândimen. Oi hânân ândim kâwali op ândiândiniṅ zo sâkkât mâtâp ziap. Zo yatâ mân ândimen.

⁴ Kâwali opṅâ ândiândi nep tuumen, zo hânân gokṅâ buṅâ. Zo Anutugât imbanjâ kâtikṅâ zorânâ kâsa zeṅgât paset kâtikṅâ zo kândaṅmen. Anutugât imbanjan kâtigem a um kâtik zeṅgât den bâliṅâ sot sarâ zo koï gemap.

⁵ Oi zâizâiṅ denṅâ Anutugât den walâmap, zo kom kâbakṅimen. Kristogât sât luluṅ zorik zimbapkât nânḡânânḡâ top topṅâ saam pamen.

⁶ Zen sât lulugât bâbâlaŋ utne a nâmbutŋâ zen den birâbirâziŋaŋgât zâŋgom kubikziŋgânatkât mambât ândimen.

A ŋaiŋâ Paulogât sâi gigiŋâ oip.

⁷ Mâteziŋan muyap ziap, zo iknek. Zen wangât sâkkât kut ŋâi zorarâk nâŋgâne bonŋâ opmap? Zeŋgâren gâbâ a ŋaiŋâ zikŋaŋgât itâ nâŋgâbap? Zâk zikŋik Kristogât a bonŋâ ândiap. Zâk itâ nâŋgâbap. Nen yatik Kristogât a ândien.

⁸ Kembuŋâ nep tuunatkât gâsum sâlâpnâŋgoip, zo zen tâmbet zâŋgonatkât buŋâ. Zeŋgâren nep tuugindâ kâtigibigât sâip. Nâ nep nigip, zorat nâŋga zâizâiŋ oi zâizâiŋ den sâwan. Zorat sâm aŋun mân upat.

⁹ Nâ ekap kulemgum ziŋgâman, zorat nâŋgâne keŋgât den mân upap.

¹⁰ Nâmbutŋandâ nâgât itâ sâme, “Ekabân den yâmbâtŋâ sot kâtikŋâ kulemgum niŋgâmap. Ka mâte otŋiŋap, zo kakkak. Oi den sâsâŋâ, zo gigiŋâ sâmap.” Nâgât yatâ sâme.

¹¹ A yatâ zo, ziŋâ itâ nâŋgâbi. Nen kârebân ândim den kulemgum ziŋgâmen, den zorat bonŋâ osetziŋan ga ândim muyageziŋgâbat.

Nepkât sâk mâme mân upi.

¹² A sâk mâme ândime, zeŋgâren nen yatâ zorâŋ dap op târokwap sâk mâme utnat? A yatâ zorâŋ neŋgât nepkât mân nâŋgâm ziŋaŋgârâk nâŋgâne zâizâiŋâ oi sâk mâme op den laŋ sâme. A nâŋgânâŋgâziŋ buŋandâ yatâ upme.

¹³ Nen ko Anutuñâ nep sâm niñgip, danjon zo mân walâm Korinti a zeñgâren gâwan. Zorat nânğâmñâ sâm bâbâlañ den sâm zâizâiñ den doñbep mân sâmen. Walâm den lañ mân sâmen.

¹⁴ Nen nepniñanğât târokwap mân sâmen. Nep danjonniñâ zo perâkñak zeñgâren ziap. Nen kândom zeñgâren gam Kristogât siñgi âlip dâzânğowen.

¹⁵ A nâmbut zeñgât nebân âi lañ kin sâk mâme den mân sâmen. Zeñgât ita nânğâmen. Nânğâm pâlâtânziñâ lañ kârâm ari nepniñanğât bonñâ sambâlem lañ kârâm âibap. Zo perâkñak nânğâm ândimen.

¹⁶ Zen yatâ utnetâ a kândâtziñan ândime zo, zeñgâren siñgi âlip nep tuum âinat. Ka a nâigât nepkât galem op zâizâiñ den zo mân sânat.

¹⁷ Kembugât ekabân den nâi itâ ziap,
“Nâi zâk zâizâiñ den sâbâ sâm Kembuñâ oip, zorat sâbap.”

¹⁸ Nâi zâk zikñanğât nânği zâizâiñ oi Anutuñâ zâkkât nânği gibap. Ka a nâi Anutuñâ egi âlip oi hurat kwâkñanğâbap.

11

Sinği âlip mârâtñâ nâi mân ziap.

¹ Nâ um gulip den mâik nâi dâzânğua lañ nânğâbi. Den zo sa nânğânek.

² Nâ zeñgât op kâuk birâman. Oi kâuk birâm den sâman, zo Anutugâren gok. A nâiñâ bârâtñâ sigan ayân sâbap, zo yatâ zen Kristo sot mâpotziñgâwan. Nâi sot mân mâpotziñgâwan.

³ Zi ko mulumŋâ Ewa kâitkoi bâliŋ oip, zo yatâ zen a nâmbutŋandâ kâitzângone umziŋ gulip oi Kristo mâik ŋâi birâbegât umnâ girem oi san.

⁴ A ŋâiŋâ zengâren gam Kristogât top siŋiŋâ dâzângomen, zo birâm ŋâi dâzângomap. Oi zen zâkkât den nâŋgâm Kaapum miwe, zo buŋâ, uŋakŋâ ŋâi mine siŋi âlip nengâren gâbâ miwe, zo buŋâ, siŋi ŋâi dâzângomap. Dâzâŋgoi zo mân birâm yen nâŋgâne dâp opmap.

⁵ Nâ itâ sa nâŋgânek. Nâ ninanŋât nâŋga Aposolo nâmbutŋâ zâizâiŋ upme, zengât ombeziŋan mân op ândian. Zen ziiŋanŋât itâ nâŋgâme, “Nen Aposolo a bonŋâ zâizâiŋ ândien.” Ka zen aposolo sarâ a ândie.

⁶ Korinti a nâmbutŋâ, ziŋâ nâgât itâ sâme. Den sâm kubik sâsâŋ âlip, zo nâgâren mân ziap. Ka nâ itâ sa nâŋgânek. Nâŋgânâŋgâ patâ, zo nâŋgâman. Oi zorat topŋâ sapsun dâzângom nanŋâwen.

Siŋi âlip nep a sarâŋâ.

⁷ Zen patâ upigât nâ kanpitâ ândim Anutugât siŋi âlip sâŋgân buŋ dâzângowan. Zorat dap nâŋge? Zo bâliŋ orâwan?

⁸ Yesugât kâmut nâmbutŋâ zengâren gâbâ zo perâkŋak kât mem Korinti a zengâren kore otziŋgâm nep tuuwan.

⁹ Nâ Korinti a zen sot ândim kut ŋâi kârum zengâren gâbâ kut ŋâi mân mewan. Buŋâ. Bukurâpnâ ziŋâ Makedonia hânân gâbâ gam betnan miwe. Oi Korinti a zengâren yen ândia kut ŋâi mân niwe. Oi ziren du sâbâ. Nâ zengâren ga ândim kut ŋâi nibigât mân san.

10 Kristogât den bonjâ zo nâgâren ziap, zo perâkñak. Oi yatik Grik hânân gok ñâi mân mem ga nibi. Nâ zo yatâ sâm kâtigian. Nâ sâtâre den zo mân birâbat.

11 Dap nânge? Umnandâ mân gâsuziņgi san? Yatâ bujâ. Umnandâ gâsuziņgap, zo Anutuņjâ nângep.

12 Oi opman, zo op ândibat. Oi zo yen bujâ. A nâmbutņjâ Paulogât dâp nep tuumen sâm umziņ mem zâibegât yatâ op ândibat.

13 A yatâ zo, zen aposolo sarâņjâ. Nep a bonjâ bujâ ândim Kristogât Aposolo bonjâ neņgât tobat yatâ upme.

14 Oi Korinti a ziņ zorat nângeane mârâtņjâ mân upap. Sataņ zikņjâ sumbem a imbaņjâ âsakiņziņoot, zengât tobat yatâ opmap.

15 Oi zorat a gakârâpņjâ zen yatigâk târârakņangât kore ândimen, neņgât tobat ândinetâ nângeindâ mârâtņjâ mân upap. Nen itâ nânge. Sataņgât a gakârâpņjâ zo, zen nepziņangât dâp hâuņjâ mimbi.

16 San, zo dum sâbâ. Nâgât nângeane um gulip a mân upap. Oi laņ dâtnonâ sâm dâtnonek. Yatâ nângeanimņjâ laņ dinnâ nângeabi. Nâ sâknâ mem zâi pam zâizâiņ den sâbat.

17 Nâ um gulip den zi Kembugât sâtkât mân sâbat. Yatâ upatkât Kembuņjâ mân sâm nigip. Ka laņ kwakmak a yatâ opņjâ zâizâiņ den zi sâbat.

18 Korinti zengâren a doņbepņjâ sâkkât kut ñâi ñâi zorat zâizâiņ den sâme. Nâ yatik sâbat.

19 Oi top nângeânge zen nâmbutņandâ kwakmak den dâzâņgone nângeane dâp opmap.

²⁰ Oi a zo, ziņ kore a gâsuziņgâne yatik nâņgâne dâp opmap. Mo kut ñâi ñâiziņâ betziņan mimbî mo kâitzâņgobi mo zâizâiņ op pâlomziņan zâņgobi, zo zen nâņgâne dâp op naņgâbap.

²¹ Nen ko a lolotņandâ zo dap yatâ otziņgâbem. Zo aņun op san,

A nâmbutņâ ziņ wan mo wangât zâizâiņ upi, zo nâ yatik upâ sâm âlip upat. Nâ kwakmak a yatâ op den zo laņ san.

²² A nâmbutņâ zo, zen ziņaņgât itâ sâme, “Nen Yuda a.” Yatâ sâme. Oi nâ zo yatik. Ziņaņgât Isirae a sâme. Nâ yatik Isirae a. Zen nen Abaramgât kiurâp sâme. Nâ yatik.

²³ Zen nen Kristogât kore a sâme. Nâ laņ um gulip den sâbâ. Nâ Kristogât nep a tobat ñâi. Nâ nepkât sâknam nâņgâman, zo tobat ñâi. Oi tâk namin tâpman, zorâņ walâziņgap. Oi kâmbam nome, zo yatik. Oi tâmbetnonam utne opman, zo yatik.

²⁴ Yuda a um kâtik ziņâ sâp bâtnâmbut tâkņâ lâpitnine tenģâziņ 39 oip.

²⁵ Sâp karâmbut kâmbamņâ nowe. Ñâi ko kâtnâ nowe. Sâp karâmbut waņgâyân âi âbâņgoi saruyân geiwan. Oi sirâm ñâtik ñâi waņgâ bâlei saruyân op ândiwan.

²⁶ Mirâ mâtâp sindâweyân âim gam ândiwan. Too uurubân âim gam ândiwan. Kâsa osetziņan âim gam ândia nonam urâwe. Yuda a osetziņan ândia nonam urâwe. Um kâtik osetziņan ândia nonam urâwe. Kamân patin ândia nonam urâwe. Mirâ kamân kâtikņan sâknamân ândiwan. Saru kwâkņan keņgât op ândiwan. Buku sarâ zeņgât

oserân ândim sâknam ândiwan.

²⁷ Yatâ ândim nep sâknam tuum ândiwan. Oi nâtigân uman wâgân ândiwan. Tepkât mom hutuk ândiwan. Too nalem buñâ. Pateñ opñâ hâmbâ mot buñ. Mirâ namânâ buñ ândiwan.

²⁸ Oi zorik buñâ. Sirâmñâ sirâmñâ Yesugât kâmut, zeñgât nâñgâm kwâkâ op ândiwan.

²⁹ Dabân Yesugât kâmurân zeñgâren gokñâ nâiñâ bâbâ lolot ândei nâñgâm tâtâlim ândibam? Dabân Yesugât kâmurân gâbâ nâi bâliñ oi nâñgâm tâtâlim ândibam?

³⁰ Oi nâ wannañgât sa zâibap? Bâbâ lolot-nañgât sa dâp upap.

³¹ Kembu Yesu, zâkkât Ibâ Anutu, zâkkât mâteñan den perâkñak san, zo nâñgap. Zâk sâm âlip kwâkñangâm zâinat.

³² Damasiko kamânân a kutâ, kutñâ Arereta, zâkkât a sâtnândâ tâk namin nâbanbam kâwali a kamângât mâtâbân zâmbari gâsuninam tarâwe.

³³ Ka kamân zoren bukurâpnâ, ziñ irin ginim kamângât poñ kâtikñâ âkñan nâbane gei zem zaat âiwan.

12

Pauloñâ kut nâi sen pup ek nanjip.

¹ Sâk mâme den sâindâ mân dâp upap. Oi lañ sâbâ. Kembuñâ umanân tirâpnogip sot den dâtnogip, zorat den siñgi sâbâ. Zo den sumbuñâ sâbâ. Muyaññâ mân sâbâ.

² Nâ, Kristogât a nâi, zâkkât itâ nângan. A zo, zâk Kembuñâ mem zari sumbem teñgâ karâmbut, zoren zâi ândeip. Kendon patâ kiin kimembut

zorâŋ ombenjan zâi ândeip. Zo sâk sot mo um dâpŋoot zarip, zo mân nânğan. Zo Anutuŋâ nânğan.

³⁻⁴ A zo Kembuŋâ kamân âlipŋâ, Paradisi, zoren pâi ândim anâ mân nânğanânğan sot anâ mân sâsânâ, zo nânġip. Nâ a zo ekman. Zâk hân sâk sot oip mo hân sâk zo birâm oip, zo mân nânğan. Zo Anutuŋâ nânğan.

⁵ A zo zâkkât op sâtâre den sâbat. Ninanġât sa mân dâp upap. Ka sâbâ sâm bâbâ lolotnanġât op sâbat.

⁶ Sâtâre den sa sâi sâm gulip a mân opam. Zen nânġât nânġâne zâizâiŋ opapkât mân upat. Kut ŋâi ŋâi ua ek nânġâme, zorik zimbap.

Paulo zâk sâknam nânġâm ândeip.

⁷ Kembuŋâ kut ŋâi sen mârât tirâpnogip, zorat umnâ zâizâiŋ opapkât sâknam ŋâi kwâknan pâip. Zo Satanġât kore a ŋâi. Zâk umnâ zâizâiŋ opapkât sâknam nim ândimap.

⁸ Sâknam zo birânibapkât sâp karâmbut Kembu dukuwan.

⁹ Ka Kembuŋâ den itâ sâm dâtnogip, “Nâ tângobat. Imbanġânâ zorâŋ dâpkan upap. Nânġât imbanġâ zorâŋ lolotkâ zo tângoi kâtigiban.” Zâk yatâ sâm dâtnogip. Zorat bâbâ lolotnâ zorat nânġa zari sâtâreŋoot upap. Zo yatâ op ândia Kristogât imbanġâ nânġaren ze i kâtigibat.

¹⁰ Kristogât op bâbâ lolot upat mo kâmbam nibap mo sâknamân ândibat mo sâm bâliŋ kwatninetâ ândibat mo mem ŋâi ŋâi otnine ândibat. Nâ bâbâ lolot ândia Kembuŋâ tânnogi kâtigeman, zorat umâlip nânġâman.

Paulonâ Aposolo nepnangât top muyageip.

¹¹ Zi kwakmak den san, zo ziiñâ nâ yatâ sâbatkât kâtigine den zo san. Ziñâ sâm âlip kwatnine dâp opap. Ka zen yatâ mân upme. Zen nâ a yen ândiman sâme. Nâ ko itâ sa nângâne. A zen ziiñangât itâ nângâme, “Nen Aposolo a zâizâin ândien.” Nâ a yatâ zo zengât ombeziñan mân ândiman.

¹² Nâ Korinti a zengâren nep bâbâlanâk tuum gâwan. Tuuga kut ñâi ñâi sen mârât muyagei zorâñâ Aposolo nepnangât topñâ sâm muyageip.

¹³ Korinti a zen nâgât dap nânge? Zen nâgât itâ sâme? “Yesugât kâmut dâp dâbâk mân ot-ningâmap.” Korinti a zen dap otziñgâwangât nângâne bâliñ uap? Nâ kut ñâi ñâiziñâ mân betziñan mewan. Kât zengâren mân mewan, zorarâktâ nângâne bâliñ oip? Yatâ oi ko zorat op tosanâ birâbi.

Paulo zâk Korinti a zengât umñâ kirip.

¹⁴ Nâ sâp zagât zengâren gâwan. Oi dum gâbam otnigap. Gamñâ orâwan, zo yatigâk sâkkât nâlem mot, zo nibigât mân sâbat. Nâ kât sikumziñangât buñâ, ziiñangât otnimap. Katep mâik ziñâ ibâ mamziñ galem otziñgâbi, zo mân taap. Ibâ mam ziñâ katep mâik galem otziñgâne dâp upap.

¹⁵ Nâ um dâpziñ âlip upapkât, kât sikumâk buñâ, kore otziñgâm ândim ândiândinâ buñ up-apkât nânga âlip uap. Nâgât umnâ zengâren donbep kinzapkât zengât umziñandâ nâgâren mâik ñâi kinbap?

¹⁶ A nâmbutņandâ nâgât itâ sâme, “Kut nâi nâi muyap mân mem neip. Ka tigâk kâitnângom kut nâi nâi mem neip.”

¹⁷ Zorat zen sânek. Nâ ârâpnâ sâņgonzâņgua zengâren ga kut nâi miwe?

¹⁸ Tito zot bukuņâ nâi sâņgonzâkua zengâren gawet. Tito zâk gamņâ zengâren kut nâi betziņan meip? Mo kâitzângom um gulip kwatziņgâwe? Zen nekât dap nâņge? Zâk sot nâ, net tobat kânok sot mâtâp kânok ândiet.

A nâmbut umziņ melâņbigât girem dâzâņgoip.

¹⁹ Den sâm gamen, zo nâņgâne sâk mâme den uap? Yatâ buņâ. Nen Kristo sot ândim Anutugât mâtenan den sâmen. Bukurâp, den zo nâi mo nâigât buņâ. Zen aleziņgindâ kâtigibigât dâzâņgomen.

²⁰ Nâ zengâren ga ziņgitsa mân dâp opapkât sot zen nâ nikne mân dâp opapkât girem uan. Zengâren kâsa, um kâlak, kuk, senân kwâten, sarân sâsâņ, den uman pâpan, zâizâiņ, kâmbu, gulipmalip, yatâ zo zei muyagebamgât umnâ girem uap.

²¹ Nâ zengâren gam a nâmbutņandâ um sumun, laņ mâman, kut nâi laņ orot zo opņâ umziņ mân melâņme. Oi yatâ op ândine zengâren ga Anutunandâ mem gei kwatnigi a yatâ zo zengât isem umbâlâ opamgât nâņgâm kwâkâ uan.

13

Tosagât op den sâsâņ muyagibap.

¹ Zi Korinti zengâren du ga sap karâmbut upap. Den nâi sa nâņgânek. A kânokņâ a nâigât tosa

sâbap zo ko denân mân pambi. Ka a zagât mo karâmbutnâ a nâigât tosa sânetâ denân pam kubiknangâbi.

² A mârûm bâliņ urâwe sot nâmbutnâ sâp zagât zengâren gâwanân girem dâzângowan, zengât yatik kârebân tap den zi san. Zen bâliņâ mem ândine dum zagât nâ zengâren gam mân birâziņgâbat.

³ Nâgât umnan den pâi sâman, zâk Kristo. Zâkkât kâwaliņâ muyagei iknat sâmegât ikpi. Kristo zâk zengâren nepnâ âkon buņâ imbaņâņoot tuumap.

⁴ Mârûm perâkņak lorei poruyân kuwe. Zi ko Anutugât imbaņâņoot zaat ândiap. Yesu nâ hânân lotnâ sot lumberņâ ândeip, zo yatik ândimen. Ka nen Kristo sot pâlâtâņ oindâ Anutugât imbaņandâ mem kâtikņan kwatniņgi zengâren ga nep tuum kubikziņgânat.

Girem den.

⁵ Zen nâņgâm pâlâtâņziņoot ândime mo buņâ, Zorat umziņ mâsikâm zorat topnâ ikpi. Mo Yesu Kristonâ umziņan ândimap, zo mân nâņge? Yatâ upme oi ko sâkņak Kembugât a ândie sânat.

⁶ Nen ko sâkņak Kembugât a mân ândimen. Zen zo yatâ mân nâņgâniņgâbigât nâņgâmen.

⁷ Anutuņâ galem otziņgi zen bâliņ mân upigât Anutugâren ninâu sâm ândimen. Nen niņgitne Kembugât a bonņâ utnat mo buņâ, zorat mân sâmen. Zen Kembugât den lum târârak upi, zorarâk sâmen.

⁸ Nen yatâ zorâņ dabân den bonņâ kâsa miņangânat? Nen lunat, zorik taap.

9 Nen imbanjâ kârum ândeindâ zen imbanjâziñoot upi? Zo yatâ âsagei ko âlip upap. Umziñ lâmbari âlip upigât Kembugâren ninâu sâmen.

10 Nâ zeñgâren ga den nep tuubamgât kârebân tapñâ giren den zi kulemgum ziñgan. Zen den zo nângâm umziñ kubikpi. Nâ zeñgâren ga nep tuubat. Kembugât imbanjâ nigip, zorâñâ tâmbetzâñgobatkât buñâ. Nâ tânzâñgobatkât imbanjâ nigip.

Den murukñâ.

11 Bukurâpnâ, den sâm kwâkâmñâ den itâ sâbâ. Kelikmelik tapi. Oi girem den zo nângâm umziñ sot ândi mâmanziñ kubikañgâm ândibi. Zen um kânok op um lumbe ândibi. Anutu, zâk buku sot um lumbe mariñâ. Zâk zen sot ândibap.

12 Zen buku op luyañgâm ândibi.

13 Kembugât siñgi a ambân nâmbutñandâ ziñ Korinti a zeñgât nângâme.

14 Kembu Yesu Kristogâren gâbâ tânzâñgozâñgoñ sot Anutugâren gâbâ buku orot, zo zen sot tâpap. Oi Tirik Kaapumñâ betziñan mei zâk sot ândim zâimambi. Zo perâkñak.

Zo yatik.

SINGI ÂLIP EKAP
The New Testament in the Komba Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Komba long Niugini
copyright © 1980 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Komba

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0. You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 28 Dec 2024 from source files dated 31 Aug 2023
8e5b8dff-a54f-5e56-9b8c-1906f06b22d1